

דפי עיון

במפרשים

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.
וכך הוא אומר:
"כי בר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

י"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.ג. שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"א

פרשת צו

נשפחה לב נשפור ונדפחה אלהים לא תבזה (שם פסוק יט). ומדקאמר "לא תבזה", שמע מינה שעסק הקרבן עצמו נבחר לה' יותר מן העוסק בתורת עולה, ומה שאמר: "זאת תורת העולה הוא העולה", הינו דוקא "כל הלילה", בגלות כשאין זבח ומנחה. וזה שאמר אחר כך: "היטיבה ברצונך את ציון וגו'", "אז תחפץ זבחי צדק... אז יעלו על מזבחה פרים" (שם פסוקים כ-כא).

ויבוא להיות שעל זה נאמר: "עלותיכם ספו על זבחיכם ואכלו בשר" (ירמיה זכא), שהנביא מוכיחם שיבואו בית ה' בעולות וישלמים, שהבשר נאכל לבעלים, ואל תסבבו תרבן הפית ובטול הקרבנות, ואל תשענו על משענת קנה רצוף אהבה, לומר שיכולים אנו לפטר עצמנו מן הקרבנות בדברי עלה תבחה, והינו שיח שפתותינו, "כי לא דברתי את אבותיכם ולא צויתים ביום הוציא אותם מארץ מצרים על דברי עולה ותבחה" (שם זכב), דוקא על הדברים של עולה ותבחה לא צויתי ביום הנאלה, דהינו ביום הוציא אותם מארץ מצרים, כי זה בקרן של ישראל. והכתוב אומר ש"זאת תורת העולה הוא העולה" דוקא "כל הלילה עד הבקר" ולא עד בכלל, כי הבקר זמן לקרבן ממש. ואמר: "ואש המזבח תוקד בו", אם בסתם אש הוא מדבר, רצה לומר תוקד בו באדם המקריב הקרבן, כי אש קדחה באפו מצד הייחוד נקהל ונתמע לאחוריו, לומר מה זה עשיתי כי הרעותי מעשי וקפחתי חיי, כי הייתי ראוי לכל הדינין הללו, ונמצא שאש המזבח פועל בו וגורם לו לשוב בתשובה. ואם באש דת התורה ידבר, פשוט שהוא תוקד בו ממש, ושורף בו כל מחשבה רעה וכל הבהמיות שבו.

זאת תורת העולה הוא העולה על מוקדה. "הוא העולה" מיתר לגמרי. והספימו המפרשים לומר, שבא להודיע שכל העוסק בתורת עלה, כאלו הקריב עולה (על פי מנחות ק"ט). ועל זה אמר: "זאת תורת העולה", העוסק בתורת העולה, "הוא העולה", והו טוב כמו הקרבת העולה עצמה. ו"הוא" קרינן הוא, מוסב על ספר התורה, כי ספר לשון זכר ותורה לשון נקבה, על כן נאמר הוא העולה וקרינן היא.

ויש אומרים: "הוא העולה", שנתחשב לו עסק התורה, שנקראת "תושיה" שמתשת פחו של אדם, כאלו הקריב הוא את עצמו לעולה. ואל תאמר שעסק התורה דומה להקרבת עולה על דרך העברה, שהרי באמת אין כאן לא מוקד אש ולא מזבח, תלמוד לומר: "על מוקדה על המזבח", כי אש התורה אשר בקרבנו דומה לאש המזבח. והודיע לנו הכתוב שזמן העולה "כל הלילה עד הבקר" - ועוד ש"עד הבקר" מיתר - ללמד דעת את העם על צד הרמז: כמו שזמן העולה כל הלילה עד הבקר, כך הזמן המיוכן לזה שהעוסק בתורת עולה דומה כאלו הקריב עולה, הוא בזמן הגלות שנמשל ללילה, כי אז צריכים ישראל לשלם פרים שפתותיהם. ועד הבקר ולא עד בכלל, כי בזמן שיעלה בקרן של ישראל, אז יעלו על מזבח ה' פרים ממש, כמו שכתוב: "ה' שפתי" וגו' (תהלים נא, יז), ואימתי אני מבקש שתקבל נבי שפתי? "כי לא תחפץ זבח ואתנה" (שם פסוק יח). ולשון "כי" מורה על הזמן, ורצה לומר כי יהיה זמן שלא תחפץ זבח, ועל אותו זמן אני מבקש שתקבל ארשת שפתי במקום הקרבן, כי על ידי העסק בתורת הקרבנות יבוא האדם גם כן לידי ריח

א. כלי זקן.
פרק ו' פסוק ב'.

1. מה מיותר ומה לא מדיים מכאן?
2. איך הוא מסביר את הפדלי הקריא ופכתיו כאן?
3. פרשנו צובר לאליזאריה במשמעות הצולה וכלל הקרבנות, מה מביאו לכך?
4. מה ולמה עושים בעלות?
5. מתי אין מביאים קרבן ומתי שם יקריבו?
6. אל לנו להסתפק ולסמוך על אפשרות לתשלומי קרבנות צ"י תפילות קצת העלים, למה בצ"ט?
7. איך הוא מפרש "בו" הכתוב כאן ולמה?
8. מה בדיוק עושה האש לאדם המקריב?

* * *

ב. תוספת ברכה .

פרק ו' פסוק ב': היא העולה על מזקדה על המזבח כל הלילה (ו' ב')

לא מצינו בכל הקרבנות שתהי' מצותם ליקוד על המזבח כל הלילה זולת כאן בעולה. ולא נתבאר הטעם.

ואפשר לומר עפ"י המבואר בירושלמי יומא (פרק ח' הלכה ז') דעולה באה לכפר על תרהור הלב (וסימן לדבר לשון הפסוק ביחזקאל (כ' ל"ב) והעולה — על רוחכם. בסגנון לשון נופל על לשון. כי העולה באה על סבת רוחכם. על סבת התהורי לבכם). והתהורים באים ביותר בלילה. כמו בשה"ש (ג' א') על משכבי בלילות וכו', ובתהלים (ל"ו ה') און יחשוב על משכבו. ובדניאל (ד' ב') והתהורין על משכבי. ובאיוב (א' ה') והשכים בבקר ותעלה עולות כי אמר אולי חטאו בני וברכו אלהים בלבבם (הלשון "וברכו" הוא לשון בכונה הפוכה. ואמר בלשון כבוד. וכמו במלכים א' (כ"א י"ג) ברך נבות אלהים ומלך. ובב"מ (נ"ט ב') נמנו עליו וברכותה. שהמכוון להיפך מלשון ברכה). הרי שחשש על התהורם בלילה. ולכן העלה בבקר עולות כדי לכפר על המכשולים מהתהורים רעים שאפשר לבא ע"י התהורי לילה. וכן איתא במדרשים (הובא בילקוט ישעיה א' כ"ב) על הפ' שם צדק ילין בה דתמיד של שחר הי' מכפר על עבירות שנעשו בלילה.

ולכן המצוה בעולה ליקוד אש על המזבח כל הלילה כדי לכפר על התהורי לילה. אשר העולה מכפרת ביחוד על התהורים. והתהורים דרכם לבא ביותר בלילה.

שאלות

1. מה מסביר את פרשנו דוקא קרבן הצולה?
2. מהי "ההוכחה" מן הפסוק ה"מ"ג מ'חזקאל?
3. פרשנו מסביר כאן את המושג: "ס'י נהור" איך ולמה?
4. למה התהורים כל כך קשים מ'צריכים הפאת קרבן?

* * *

ג. האברבנאל.

פרק ו' פסוקים ו' - י'

והנה קרא את האשם "קנש קנשים" וכן קרא את החטאת, בהיות שניהם באים על חטא, והשלמים שאינם באים על חטא היו קדשים קלים. לפי שרמזו בזה מעלת בעלי התשובה, שלא ידמה בעצמו שהוא מרוחק ממעלת הצדיקים מפני העונות והחטאות אשר עשו. אין הדבר כן, כי הוא אהוב ונחמד לפני בוראו כאלו לא חטא מעולם⁴⁶. ולא עוד אלא ששבח גדול יש לו, שטעם טעם חטא ופירש ממנו וכבש את יצרו, וכאמרם זכרונם לברכה: מקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד שם (ברכות לד, ב). והנה השלמים אינם באים על חטא. ולרמז מעלת בעלי התשובה קרא ה' קרבנותיהם, חטאות ואשמות - קדשי הקדשים, להודיע שקרבנותיהם נערכים אצל ה' ערך גדול. ונשארו השלמים, שהם קרבנות הצדיקים גמורים, שאין מביאים חטאות ואשמות כי לא נתחייבו בהם, ונקראו - בשם קדשים קלים. ומזה הטעם נקראת גם כן המנחה - קדש הקדשים (לעיל פסוק י'), לרמז על מעלת העניים והאביונים המבקשים את ה'. וכן כתב רש"י⁴⁷: "נפש פי תקריב... מנחה" - לא נאמר נפש בכל קרבנות נדבה אלא במנחה, מי דרכו להתנדב מנחה עני, אמר הקדוש ברוך הוא מעלה אני עליו כאלו הקריב נפשו. ומזה הצד נקראו החטאת והאשם - "קנש קנשים", והותרה בזה השאלה החמש עשרה.

תשובה לשאלה החמש עשרה חטאת ואשם נקראו "קנש קנשים" - למעלת בעלי התשובה. מנחה נקראה כן - למעלת העניים המבקשים את ה'.

ופירש הכתוב כאן החלק שיאכלו הכהנים מהאישים. וש"הפ'הן הפקריב... עלת איש", והוא הדין לחטאת ולאשם הנזכרים למעלה, ש"עור העלה אָשָׁר הקריב... לו יְהִיָּה". האמנם זכר עולה, להגיד, שעם היות שפלה כליל לגבוה, העור שלה לא ישרף אבל יהיה לכהן שהקריבה. ומזה למדנו על שאר הקרבנות שיש להם חלק לכהנים. שכן יהיה!

46-1 עור הקרבנות לכהנים

וכאשר נתן המשפטים האלה כוללים בזבחים, זכר אחריהם איך יחלוקו הכהנים המנחה. כי אם תהיה מאפה תנור ומחבת ומרחשת, יהיו פלגם-לכהן המקריב. ושאר המנחות פלגם היו מתחלקות לכל בני אהרן. וכתב הרמב"ן, שהיה זה מפני שטרח הכהן באפייתן.

ט-י
אינן חלוקה
המנחה
לכהנים

אלות

1. פרשנו מהחין בתיאור שמות הקרבנות ומנסה לאפיין אותם לא דוקא לפי החיובות כי אט אחרת, איך?
2. כמה דוקא בצליל תשובה לדולפים יותר מן הצדיקים?
3. "פירש וכבש את יצרו" האט זה שנידברים שונים או דבר אחד והאט יש כאן פלגים?
4. למה קרבן פלגים נקרא כך?
5. למה קרבן מנחה כל כך חשוב ומה הרציון בכך?
6. מה הצנין בצור של הצולפה ומה זה בא ללמדנו?
7. מתי ואיזה מנחה שייכת לכהן המקריב אותה ולמה?

* * *

ד. הכתב והקבלה.

פרק ח' פסוקים לג', לד': (לג) שבעת ימים. פירש"י לרש"י. כי שבעת ימי המלוואים לרש"י הם כדכתיב ופתח אזה"ע תסבו יומם ויליה שבעת ימים (רא"ש), חסו ההבדל שבין לשון שלשה ושלשת כמ"ש הרמב"ם כי לשון שלשה יכול על המספר תלד כמות האחדים הנספרים שהם שלשה, וככה ארבעה וחמשה וכל הצאים עד"ז, אכן שלשת יכול על המספר תלד כמות האחדים המתדבקים בשילוח להיותו כמו אחד במספר, ככה ארבעה וחמשה וכל הצאים על נשקלם, ולכן צעך שלשה ימים הכונה ימים המנויים בשלשה והנה המספר שלשה ציננים, ובאמרו שלשת ימים הנה הימים במספר השלום המיוחד, שלוש של ימים ולכן לא יכול לשון זה על הסידורגין כ"א על הכליפה שלשת ימים לרש"י וכן שבעת ימים עד"ז: (לד) כאשר עשה. ללמד שכהן גדול טעון פרישה קודם יום הכפורים שבעת ימים, וכן כהן השוקף את הפרה, (רש"י מרש"ק דיווא) ח"ל רש"י שם, כאשר עשה צמלוואים לזה אוחס לפרוש מציחם ז' ימים, שנאמר ופתח ח"ע תסבו יומם ויליה וגו' ובשמיני עבדו שנאמר ויהי ציום השמיני קרא וגו' וכתיב קרב אל המזבח וגו' כאשר וגו' לזה לעשות לדורות לפרוש ז' לפני עזרת יום אחד, עכ"ל. ומן החימה על הרא"ש שהדציק מאמר כאשר עשה עם הקודם לו, ומאמר לזה ה' לעשות הוא מאמר צ"ע. ונחנס עקם עלינו לשון הכתיב שהוא ישר לפרש"י, ואין כאשר עשה, דמיון לפסוק הקודם ומילתא צאנפי נפשי הוא, והוא פשוט מאד:

אלות

1. פרשנו בא לפרש את דברי רש"י שנאמרו בקיצור וללא הסבר, מה הקושי האפשרי ומה הסבר?
2. למה הצטט זה חשוב כל כך?
3. סירובין או רצופה - התוכף להביא צוד דולמאות או האויות לדבריו?
4. מה קושי מצא פרשנו בפסוק לד' ומה מצנהו לכך?
5. מה טענתו כלפי הרא"ש - מפרש רש"י - ולמה "כאשר עשה" דמיון לפסוק הקודם?

* * *